

INOCENȚIU MICU KLEIN

1692-1768

Pe numele laic Ioan Micu s-a născut într-un sat de margine, Sadu, județul Sibiu. Țara fusese stăpânită mai mult de un secol și jumătate, cu puține excepții, de principii calvini și era tributară turcilor.

Transilvania nu fusese cucerită de austrieci prin bătălii sângeroase, ci prin iscusința unui iezuit diplomat, Antide Dunond, și a unor generali-administratori, al căror rol, a fost de a subordona, prin măsuri severe și drastică supraveghere, cele trei națiuni recunoscute. Astfel, prin diploma împăratului Leopold I din 1661, nu s-a schimbat decât stăpânirea, mult mai periculoasă și mai prădalnică decât cea turcească. Vechile legi ale principatului au rămas aceleași: Unio trium nationum, Tripartitum, Approbatae și Compilatae constitutiones care consfințeau drepturile celor trei națiuni și ale celor patru religii. Populația majoritară a Transilvaniei, românii, a fost menținută și pe mai departe în afara legii, fiind considerată „schismatică” și „eretică”. E adevărat că actul uniației de la 1701 a pledat, ca momeală, pentru egală îndreptățire. Autoritățile l-au declarat însă pierdut. Evenimentele ulterioare au fost determinate de o dârză și necruțătoare opoziție a nobilimii maghiare, a cancelariei și dietei transilvane, ca și de perfidia cancelariei aulice vieneze, care au convenit ca el să nu mai fie republicat. Curtea aulică din Viena a încurajat, așadar, atitudinea nobilimii, dar a adus-o la fidelitate prin armata de ocupație, prin acordarea de privilegii, ranguri, feude, titluri nobiliare, funcțiuni prestigioase și adeseori prin importante sume de bani.

Sadu, teritoriul ce li s-a atribuit sașilor când au fost aduși în Transilvania, rămăsese ca și mai înainte, un sat de oameni liberi. Încercările nenumărate ale noilor veniți de a le impune sarcini iobăgești au fost respinse, de cele mai multe ori, cu succes. Raportat la spațiul general românesc, momentul de început al luminilor în Transilvania e reprezentat de Inocențiu Micu unde acțiunea lui politică a creat premisele și cadrul problematic pentru manifestarea unei mișcări iluministe, pe cale de structurare în acea perioadă.

Ion Micu a văzut lumina în acest sat, în 1692. Era fiul unui țaran liber. În primii ani, copilul a urmat cursul unei vieți „prescrise” din străbuni, cu o mamă plină de grijă, de dragoste și de emoții pentru pruncul născut din sângele său, cu un tată pe care îndeletnicirile îl țineau zile întregi departe

de casă, muncindu-și pământul, ori, poate, căutând fier la Puntea Băii, trudind la joagăre sau la doborâtul de fagi și de stejari din pădurile de sub poalele munților Lotru și Cindrelu.

Cu timpul mama a început să-i vorbească, amuzat pruncul dădea semne că înțelege totul, dar nu articula nici un semn. Simțămintele și le exprima doar cu privirea. Speranța părinților nu pierise, totuși. Credeau că măcar când va putea merge pe picioarele lui la joacă cu ortacii de vârsta lui și îndemnat de ei, Ionuț va putea deprinde vorbirea. Dar anii treceau și copilul lor drag rămânea mut ca o lebădă. Localnicii spuneau, mai demult, că Ion Micu din Sadu s-a pornit să vorbească, în al 15-lea sau 16-lea an al vieții, că întâmplarea a prins repede aripi și s-a răspândit peste tot. Ion Micu a învățat scrisul și cititul în satul natal.

La Sadu nu a primit prea multă carte, dar cunoașterea buchiilor i-a dat tânărului Ion Micu „o cheie care-l ispitea într-una să deschidă ușile unui nou fel de viață”. Când, la târgul Sibiului, un călugăr, atras de înfățișarea mândră și de voiciunea ochilor tânărului Ion, i-a cerut tatălui său să-l ducă la școală, Ion răspunse cu hotărâre: ”Tata, eu mă duc”. Nu se știe dacă acel călugăr l-a ținut mai întâi la școală, la Sibiu, sau l-a dus direct la școli înalte.

A plecat cu iezuitul acela într-o zi din anul 1707 sau 1708. De atunci n-a mai revenit niciodată în satul natal. Dar satul, odată cu trecerea timpului, i-a receptat ecoul faptelor, al gândurilor. Inocentiu Micu și-a efectuat studiile medii la colegiul iezuit din Cluj. Între 1722-1725 a urmat cursurile facultății de filozofie din cadrul colegiului academic iezuit, tot la Cluj, unde l-a avut ca profesor pe Franz Fasching, un iezuit de origine germană, adept al ideii romanității românilor. În 1725 a început studiul teologiei la Nagyszombat (azi Trnava- în românește Tarnavia sau Sâmbăta Mare-, în vestul Slovaciei).

Prin diploma imperială din 25 februarie 1729, împăratul Carol al VI -lea l-a numit pe Ioan Micu, încă student, episcop de Alba Iulia și Făgăraș, ridicându-l totodată în funcția de consilier imperial. Iezuiții reușiseră din plin. Aveau convingerea, după îndelungate stăruințe, ca noul ales, crescut și educat de ei, nu le va ieși din cuvânt. Dezamăgirea le-a fost însă amară. Vreme de mai bine de douăzeci de ani, cât a durat inițierea în tainele canoanelor ecleziastice, nu și-a mărturisit nimănui gândurile pe care le purtase cu sine de când plecase din sat, de a ajunge într-o funcție oficială superioară, ca, profitând de ea, să intre cu toată convingerea ființei sale în bătălia pentru drepturile furate românilor din Transilvania.

În 1729 a cerut și i s-a acordat, ca și înaintașului său, titlul de baron, titlul atât de necesar atunci pentru a te impune în viața publică sau politică, iar în 1732 i s-a acordat loc în dietă. Instalarea lui în scaun s-a făcut abia în 28 septembrie 1732.

Apariția, în prima jumătate a secolului al 18-lea, a unei personalități politice de talia lui Inochentie Micu Klein cu o viziune atotcuprinzătoare, are o semnificație deosebită în planul

efervescenței culturale politice. Lupta sa – în care sunt angrenate largi pături sociale, sunt exprimate multiple interese, sunt formulate revendicări proprii fiecărei clase- „reprezintă înaintea de toate năzuințele unei pături suprapuse care se ridică sau aspiră să se ridice tocmai prin revendicările formulate”.

Prin tot ceea ce gândește și scrie în memoriile sale, Inochentie Micu este un precursor al luminismului românesc, pentru care școala, cultura în general, urma să semnifice mijlocul principal al afirmării comunității și, în primul rând, al unei categorii sociale ce trebuia să întruchipeze elita intelectuală. Importanța programului politic al lui Inochentie Micu Klein se va vedea în debutul interesului european pentru o comunitate situată la marginea răsăriteană a Imperiului habsburgic.

Trebuie subliniat că întreaga acțiune a episcopului are loc înaintea marelui val de idei luminate, și că ea pregătește viitoarea știință istorică, geneza unei importante școli de idei politice: Școala Ardeleană. Prin urmare, un fapt ce vorbește despre dorința de emancipare, despre racordarea gândirii intelectuale la aceea a Europei timpului, despre primele elemente moderne, propunând alte structuri sociale, alte ierarhii politice și religioase, un sistem de învățământ.

Acțiunea lui începe încă înainte de instalare, la Viena. Lupta o pornește din cadrele bisericii, pe firul perspectivelor deschise de unire. Inochentie Micu însă o lărgește curând la cadre naționale și tasează o țintă precisă, națională: națiunea română să nu mai fie numită „tolerată” și să fie recunoscută și ea ca națiune politică, egală în drepturi cu celelalte trei.

Petițiile lui, nu mai puține de opt încă înainte de instalare încep cu revendicări în favoarea preoțimii. Dar originile nemulțumirilor le caută cu deosebire în neexecutarea prevederilor din Diploma leopoldină, cea trecută sub tăcere. Ochiul lui Inochentie a văzut clar ceea ce înaintașii lui nu văzuseră- textul se oferea ca o armă de valoare excepțională pentru lupta politică, întrucât prevedea recunoașterea între stările privilegiate nu doar a preoților ci și a plebei unite. Pornește cu energie la consolidarea episcopiei sale, caută să-i impună autoritatea asupra tuturor românilor.

Reușește să schimbe domeniile Gherlei și Sâmbeti de Jos cu unul mai valoros, al Blajului. Mută episcopia de la Făgăraș la Blaj. Pune temeliele unei mănăstiri, a bisericii catedrale de aici. Totodată duce o luptă hotărâtă împotriva oricărei alterări a conținutului ortodox al bisericii sale, împotriva „latinizării”, adică a catolicizării. Poporul român să fie și el reprezentat în viața publică, pe toată scara ierarhică, în guvern, în dietă, în comitate, districte, scaune, comunități. Cere ca Blajul, noua sa reședință, să fie declarat oraș, cu drept de a fi reprezentat prin doi deputați în dietă. Românii să fie și ei reprezentați peste tot unde se hotărăște asupra lor.

Dar diploma a doua leopoldină pe care se întemeiau noile revendicări nu fusese recunoscută, în sprijinul revendicărilor sale, pe măsură ce se conturează mai bine, Inochentie Micu aduce, în consecință, și alte temeuri. Înaintea de toate numărul poporului sau națiunii sale, care- o

demonstrează succesiv cu mai multe cifre- întrece pe ale celorlalte popoare sau națiuni ale țării, deci argumentele pe care le aducea Inochentie Micu Klein în sprijinul revendicărilor sale se întemeiau pe vechimea, originea și continuitatea românilor în Dacia.

Inochentie Micu depune o insistență care nu cedează nici un moment pentru aplicarea punctului al treilea al Diplomei leopoldine, pentru numărarea și a celor de jos (plebei) între Stări. În lupta pentru ridicarea poporului român, Inochentie Micu e preocupat cu deosebire de școală, de cultură. El inițiază școlile din Blaj, plănuiește un seminar la Cluj, sub episcopatul lui pleacă și primii bursieri la Roma. E preocupat și de învățământul sătesc, insistă pentru ridicarea de școli la sate, pentru dreptul de a le ridica. Revendicările sale plecau de la premiza trecerii tuturor românilor transilvăneni la religia greco-catolică. Aceasta era după părerea lui I. Micu Klein, singura cale de rezolvare a problemelor care frământau pe românii din Transilvania. Soluția propusă de episcop, cu toate bunele sale intenții, era, evident, utopică și periculoasă, iar românii transilvăneni n-au acceptat-o niciodată, decât în număr destul de redus.

Acțiunea lui Inochentie Micu stârnește reacții puternice. Petițiile sale se adresau, ocolind forurile politice ale țării, de-a dreptul împăratului. Fără răspunsul așteptat, acțiunea lui Inochentie nu contenește totuși, petițiile se înmulțesc mereu.

Revendicările sale nu numai că nu au fost satisfăcute, ci dimpotrivă, episcopul a fost chemat la Viena în 1744 și pus în fața unei comisii de anchetă. Refuzând să răspundă la întrebările comisiei, pleacă în ascuns la Roma, în speranța unui sprijin din partea Papei, însă numeroasele sale memorii și proteste din Roma rămân tot fără rezultat, Papa fiind sub influența Vienei. Nepermițându-i-se reîntoarcerea în Transilvania, Inochentie, înfrânt, abdică, sponte et libre, la 7 mai 1751. Rămâne să trăiască mai departe din pensia oferită, în exilul său.

Revendicările concepute, tezele și argumentele mobilizate de Inochentie Micu, distribuite într-o serie impresionantă de acte și acțiuni diferite, se îmbină deci într-un ansamblu coerent, se încheagă într-un complex program de luptă, țintind la o ridicare generală, socială, politică, culturală a poporului român din Transilvania.

Lupta lui Inochentie se concretizează într-un program politic: ridicarea poporului român la națiune politică. Lupta sa e concepută pe plan național. Revendicările lui sociale sunt concepute în cadru național, în interesul nobilimii, preoțimii, meseriașilor, țărănimii române. Lupta e națională nu numai în obiectivele ale, ci și în armele sale, în termenii săi, în limbajul său. La originile rellelor de care suferă poporul român, Inochentie Micu vede nu numai apăsarea socială, ci și ostilitatea celorlalte națiuni, ura lor națională și religioasă. Textele lui acuză mereu întreita asuprire, socială, națională, religioasă, cum am văzut, adesea sub cele mai tari expresii: tiranie, jug despotic, ură despotică de neam, sclavie și alte asemenea.

*Ion Micu e primul care cuprinde într-un ansamblu coerent problema poporului român. El așază temeliele pe care se va clădi întreaga luptă politică românească de aici, inclusiv *Supplex Libellus Valachorum*. Cu el începe lupta programatică împotriva asupririi naționale.*

Ridicarea națiunii române la națiune politică, Inochentie o înțelege prin egalizarea cu celelalte națiuni, printr-o egalitate de drept în raporturile sociale existente. Lupta politică întreprinsă de Inochentie Micu, obiectivul ei: emanciparea poporului român din starea de inferioritate în care era ținut, ridicarea lui la națiune politică, o dată conceput, în ciuda insuccesului se fixează durabil, ca o inevitabilă necesitate a procesului de dezvoltare. Lupta lui e un punct de plecare nu numai în lupta de emancipare a poporului român din Transilvania, e și unul din punctele de plecare în lupta de emancipare a întregului popor român, moment istoric de temelie în lupta lui pentru libertate națională.

Ca nobil, a intrat în dieta Ardealului (fiind primul român din Dieta) și a cerut drepturi pentru poporul român cu argumente bine precizate: românii sunt cei mai vechi locuitori ai țării; românii sunt populația cea mai numeroasă din Ardeal; românii lucrează pământul și ocnele (muncile cele mai grele); românii dau cele mai mari contribuții și în virtutea voinței imperiale exprimată prin cele două diplome leopoldine trebuie să se facă dreptate și poporului român. și românii au dreptul să fie recunoscuți ca națiune, a patra din Ardeal. Dar cele trei națiuni privilegiate, (ungurii, sașii și secuii) s-au împotrivit, spunând că această cerere cuprinde „niște lucruri pe care nu le-a mai cerut nimeni până acum”.

A murit la 23 septembrie 1768. A fost înmormântat în biserica Madona del Pascolo din Roma. În scrierile sale, își exprimase dorința de a fi înmormântat în catedrala ctitorită de el, la Blaj. La 22 iunie 1997, a fost exhumat și transferat la biserica Bunevestiri a Colegiului Român din Roma. La 2 august 1997, sicriul, conținând rămășițele pământești ale episcopului, a fost adus în țară și depus în altarul Catedralei Blajului. La 19 octombrie 1997 a fost așezat la locul de cinste, care i se cuvine, în mormântul din Catedrala „Sfânta Treime”, ctitorită de el de la Blaj.

Inochentie Micu Klein a fost un pedagog al poporului în treburile politice. Locul în care a semănat cu foloase remarcabile l-a constituit pătura atât de subțirică a unui cler puțin luminat. Neluat în seamă de dietă și de guvern, acest cler a fost trezit la viața națională de căldura sufletului său, sugerându-i gânduri și deziderate care până atunci nu intraseră în preocupările lui.

Astfel, episcopul Inocențiu și-a asigurat o bază socială care i-a îngăduit să desfășoare temeralele lui idei revendicative, preoții și protopopii dovedindu-se a-i fi tovarăși statornici în tot ce a întreprins pîna la sfârșitul vieții. Adeseori protopopii s-au comportat ca adevărați parteneri. Nu o dată, când dieta din Sibiu a reușit să-i nege lui Inocențiu temeiurile acțiunilor sale, ei reluau lupta pe cont propriu, demonstrând în felul acesta că înfrântul din dieta principatului nu era agitator, ci reprezentantul autorizat al unui popor.

Clerul din subordinea episcopului și-a exprimat cu îndrăzneală dezacordul față de amenințările și insultele adresate conducătorului său. Chiar și atunci când a luat drumul Vienei și apoi al Romei, clerul a reclamat întoarcerea episcopului său.

Zarurile fuseseră însă aruncate: Maria Tereza nu s-a arătat câtuși de puțin interesată să lase prada din mâna; ea considera, poate, în forul său interior, că este mai potrivit ca Inochentie să se mulțumească a trai în exil la Roma cu o pensie decât să muncească în vreo temniță unde i s-ar fi pierdut urma. Pe Petru Pavel Aaron, bănuț de infidelitate, mulți l-au detestat. Când acesta a decedat, în 1764, clerul a cerut revenirea lui Inochentie, dar Maria Tereza s-a opus. Episcop a fost ales Atanasie Ređnic (1765-1772) care obținuse în sinodul electoral mai puține voturi ca degetele de la ambele mâini.

Steagul ridicat de Inochentie Micu Klein în 1732 a fost preluat de generațiile următoare și lăsat să fâlfâie în lumina strălucitoare a adevărului. Patriotismul lui, intransigența întru apărarea acestui patriotism și sacrificiul ce și-a impus constituie pentru generațiile de azi un exemplu vrednic de a fi urmat cu perseverență.

Prin determinare geografică, dar mai ales prin întreaga deschidere spirituală precursoră a epocii, Ardealul se află – cea dintâi dintre țările românești – în situația de a invoca, elogia și cultiva modelul european. Pentru prima dată, ideea europeană pătrunde cu putere și convingere în cultura română. „Descoperirea“ Europei acum începe să se producă.

Lui Inochentie Micu-Klein îi revine meritul de a fi schițat ideologic această primă intrare în Europa a românilor, din epoca modernă. Cu energie uriașă și într-un răstimp scurt, el a acționat simultan, pe orizontală și verticală, în sensul valorificării noilor facilități politice. În plan orizontal, a conceput și pus în acțiune structuri instituționale care să ridice românimea ardeleană de la starea de populație, la aceea de națiune. Rezultatul primordial este întemeierea Blajului, de unde vor iradia foarte curând idei avansate despre starea de fapt și despre soarta în viitor a românilor. În plan vertical, respectiv în relația cu regimul politic, Inochentie a transmis semnalul acestei noi percepții, care presupunea un număr de revendicări pe seama românilor. Este primul român care folosește termenul de națiune în sensul european al momentului, referindu-se la neamul său. Își semnează numeroasele suplicii către puterea politică în numele clerului și națiunii române, cu mesajul limpede că aceasta, nu mai poate fi scoasă din calculul politic al țării. Însăși existența și activitatea lui Inochentie constituie o revoltă politică întruchipată original într-un singur combatant, însă puternic și eficient. După Micu-Klein, nimic nu mai putea fi ca înainte în destinul românilor, săgeata era pornită din arc și ea va marca profund viitorul nostru ca națiune politică.

Acțiunea lui Inochentie Micu e, în general, o acțiune proprie, personală, vehiculează concepțiile lui de precursor. Ea este însă o acțiune reprezentativă printr-o asociere largă la luptă, prin exprimarea

intereselor multiple ale diferitelor pături sociale românești, a revendicărilor proprii fiecăreia. Unirea însăși în vederile lui e un instrument de cultură, de ridicare.

Consider că acțiunea lui a fost importantă pentru autorii Supplexului din 1791, dar și pentru întreaga pleiadă ce a urmat în secolul al XIX-lea, și nu numai, văzând în Inochentie un exemplu, un intelectual care a văzut prin școală și cultură în general mijlocul principal de ridicare a poporului român, din toate straturile sociale. În această privință consider că este un luminist, și un precursor în iluminismul românesc. În opinia lui poporul trebuie cultivat nu numai religios, nu pentru a fi catolic, ci pentru a fi mai conștient, mai român, mai util neamului său. Școala, cultura în vederile lui sunt nu numai scop în sine, trebuie nu numai să cultive, să lumineze, ele trebuie să ridice calitativ, să trezească conștiința, să ridice la luptă. El a stimulat formarea elitei culturale și emanciparea câtorva segmente sociale.

Toate documentele au un caracter reformator, el nu se revoltă împotriva imperiului, merge la împărat și cere drepturi, nu face o revoluție ci o reformă, vrea o îmbunătățire a vieții românilor pe cale pașnică.

Autor a peste 60 de lucrări pe diverse teme - istorie, gramatică, filosofie, literatură - a susținut originea latină și continuitatea neîntreruptă a poporului român pe acest teritoriu și a folosit pentru prima dată în tipăriturile românești alfabetul latin.

Inochentie Micu Klein are un loc aparte în istoria românilor prin faptul că a reluat la un nivel superior lupta revendicativă din vremea tratativelor pentru unirea cu biserica Romei, conturând, pentru prima dată, prin numeroasele memorii adresate forurilor centrale și locale, un program politic cristalizat, pentru recunoașterea românilor ca națiune politică în Transilvania și a tuturor drepturilor lor.

Programul politic al lui Inochentie Micu trasează sarcinile viitoarei științe istorice, el pune bazele temeliei Scolii Ardelene. Meritul lui Inochentie e de a fi recunoscut clar, mai clar ca oricine în timpul lui, procesul de dezvoltare a poporului român din Transilvania și de a fi activat cu toată energia în sensul lui. Are meritul de a fi ridicat problema lui pe plan politic, înscriindu-se în istoria noastră, induscutabil, ca cea mai puternică personalitate politică a poporului român din Transilvania în secolul al 18-lea.

Bibliografie:

1. Albu Corneliu, Pe urmele lui Ion-Inochentiu Micu Klein, Editura Sport –Turism, București 1983.

2. Bocsan Nicolae, Contribuții la istoria iluminismului românesc, Editura Faclăra, Timișoara 1986.

3. *Bunea Augustin, Din istoria românilor. Episcopul Ioan-Inocențiu Klein (1728-1751), Blaj 1900.*

4. *Munteanu Romulus, Contributia scolii Ardelene la culturalizarea maselor, Editura Didactica si Pedagogica, Bucuresti 1992.*

5. *Neumann Victor, Interferente luministe si romantice sud-est europene, extras din Revista de istorie si teorie literara 4 -1984, -1-1985.*

6. *Neumann Victor, Tentatia lui Homo Europaeus, Editura Polirom, Iasi 2006.*

7. *Prodan David, Supplex Libellus Valachorum, Editura stiintifica, Bucuresti 1997.*